

Jyrkänkoski-Kuntivaara-Heikinvaara- Kiviperä-Suininki-Multasniemi-Ritakorpi- moottorikelkkareitti.

Reittisuunnitelma

Kuusamo 4.3.2025

SISÄLLYSLUETTELO

1. YLEISTÄ	3
2. REITIN PERUSTIEDOT	4
2.1 REITTISUUNNITTELU	4
2.2 KAAVOITUSTILANNE, SUOJELUALUEET SEKÄ ALUEEN MUU KÄYTTÖ.....	4
2.3 REITIN TURVALLISUUS JA MERKITSEMINEN	5
3. REITIN VAIKUTUKSET MAAPERÄÄN JA ILMAAN	6
4. REITIN PERUSTAMISMENETTELY JA REITTITOIMITUS	7
4.1 REITIN PITÄJÄ	7
5. MOOTTORIKELKKAREITIN KÄYTTÖ JA YLLÄPITO.....	7
5.1 MOOTTORIKELKKAREITIN SIIRTÄMINEN JA LAKKAUTTAMINEN.....	8
6. TIENYLITYKSET	8
7. NÄHTÄVILLE ASETTAMINEN	8

LIITTEET:

Reittikartta 1:50 000	Liite 1
Reittikarttaote A 1:10 000	Liite 1.1
Reittikarttaote B 1:10 000	Liite 1.2
Reittikarttaote C 1:10 000	Liite 1.3
Reittikarttaote D 1:10 000	Liite 1.4
Strateginen yleiskaava	Liite 2
Strategisen yleiskaavan merkinnät	Liite 3
Suiningin rantayleiskaava	Liite 4
Suiningin rantayleiskaavan merkinnät	Liite 5
Yli-Heikinjärven ranta-asemakaava	Liite 6
Yli-Heikinjärven ranta-asemakaavan merkinnät	Liite 7
Kuntivaaran olemassa olevan taukopaikan asemapiirros	Liite 8
Kiinteistötunnukset	Liite 9

1. YLEISTÄ

Tässä suunnitelmassa käsitellään maanomistajien ja Kuusamon kaupungin (reitinpitäjä) välisillä kirjallisilla sopimuksilla, 1990-luvun lopulla rakennetun Jyrkänkосki-Kuntivaara-Heikinvaara-Kiviperä-Multasniemi-Ritakorpi-välisen moottorikelkkauran virallistamista reittitoimituksella. Olemassa olevan, rakennetun uran pituus on 49,2 km. Maaosuuksia on yhteensä n. 36,8 km ja vesistöjen ylityksiä yhteensä n. 12,4 km:

- Yli-Heikinjärven ylitys n.280 m.
(pl. 20 195–20 470).
- Iso Särkiluoman ylitys n. 540 m.
(pl. 22 180–22 705).
- Suiningin ylitys n.11,5 km.
(pl. 28 380–39 320 ja 39 640–40 270).

Reittisuunnitelma liittyy aiemmin rekisteröityyn ja lainvoimaiseen reittitoimitukseen Rukalta Jyrkänkосkelle (Vuosselinjoki-Jyrkänkосki, toimitusnumero 2022-69235). Suunnitelmakartta reittitoimitukseen haettavasta reittiosuudesta esitetään liitteessä 1.

Reitistöjen kehittämissuunnitelma

Kuusamon kaupungin Yhdyskuntatekniikan lautakunta on hyväksynyt Reitistöjen kehittämissuunnitelman kokouksessaan 13.12.2023 §121. Suunnitelman yksi keskeinen tavoite on reittien pysyvyyden varmistaminen reittitoimituksin.

Reitin merkittävyys

Suunnitelman reitti on valtakunnallisestikin arvioituna merkittävä ja Kuntivaara on talvella suosittu kohde moottorikelkkailijoiden keskuudessa. Se on myös yksi harvoista kohteista, jossa voi kelkkailun yhteydessä tulistella kodassa. Rukan safariyrittäjät ovat myös tuotteistaneet kelkkasafareita suuntautumaan Kuntivaaraan. Rukan suunnasta kelkkareittejä pitkin ajaen etäisyyttä tulee n.35–40 km riippuen lähtöpaikasta ja matkaan menee n. 1,5 h. Kuusamon taajamasta kertyy kelkkaillen matkaa n. 60 km ja aikaa kuluu n. 2 h-2,5 h. Kuntivaaran vaarametsikkö muistuttaa kansallispuistojen luonnontilaisia metsiä ja runsaslumiset talvet ovat muovanneet tykkylumen myötä puut muodoiltaan mitä erilaisimmiksi.

Luontoarvojensa lisäksi Kuntivaaran matkailullinen erityispiirre on se, että vaarasta on nähtävillä Kuusamon ja Suomen historiaan merkittävänä osana kuuluneet Venäjän puolen luovutetut alueet. Alueen historia ja tarinat kiinnostavat matkailijoita.

2. REITIN PERUSTIEDOT

Reitti perustetaan 5 metriä leveänä maastoliikennelain 95/1710 mukaisesti vahvistettavan reittisuunnitelman perusteella Kuusamon kaupungin hakemalla reittitoimituksella. Perustettavan reitin pituus on n.49,2 km. Uusia tauko- tai levähdyspaikkoja ei tässä vaiheessa rakenneta reitin varrelle. Kuntivaaran laella on olemassa oleva taukopaikka, jonka alue esitetään karttaliitteessä 8.

Viralliset moottorikelkkailureitit ovat tieliikennelain 2 §:ssä määriteltyjä teitä, joilla on yleinen oikeus ajaa moottorikelkalla lumipeitteen aikana.

2.1 REITTISUUNNITTELU

Olemassa oleva reittilinjaus sijoittuu pääosin yksityisten maanomistajien maille. Poikkeuksena osuus Jyrkänkoscilla sijoittuen Kuusamon kaupungin maille ja Kuntivaarassa valtion maille. Moottorikelkkauran nykyisestä sijainnista on tehty sopimukset maanomistajien kanssa ennen uran rakentamista. Reitille ei tehdä kunnostuksia reittitoimituksen yhteydessä. Reittitoimitukseen haettava linja noudattaa sopimuksilla perustetun uran linjausta, poiketen siitä seuraavasti:

- reitti siirretään tiealueen reunasta, Jyrkkäkosken sillan ylityksen jälkeen kiinteistön 305–423–34–11 puolelle, kulkemaan rajalinjan suuntaisesti.

Suunnitelmassa toimituksella vahvistettavan reitin leveydeksi esitetään 5 m.

2.2 KAAVOITUSTILANNE, SUOJELUALUEET SEKÄ ALUEEN MUU KÄYTTÖ

Kaavoitustilanne

Reitti kulkee alueella, jossa on voimassa Kuusamon Strateginen yleiskaava, Heikinjärven ranta-
asemakaava ja Suiningin rantayleiskaava.

- Oikeusvaikutteinen, Kuusamon Strateginen yleiskaava on hyväksytty Kuusamon kaupunginvaltuustossa 13.12.2016 § 81. Moottorikelkkailureitti on esitetty siinä suuntaa antavana tarpeellisena reittiyhteytenä luonnehdintana: ”Reittiä kehitetään ja pidetään kunnossa siten että Koillis-Suomen tärkeiden matkailukohteiden väliset moottorikelkkayhteydet säilyvät”. Kaavaote on liitteenä 2.
- Suiningin rantayleiskaava selostuksineen on hyväksytty Kuusamon kaupunginvaltuuston kokouksessa 23.5.2011 § 9. Kaavaote on liitteenä 4.
- Heikinjärven ranta-asemakaava selostuksineen on hyväksytty Kuusamon Yhdyskuntatekniikan lautakunnan päätöksellä 20.3.2019 § 43. Kaavaote on liitteenä 6.

Suojelualueet

Moottorikelkkareitti kulkee n.1,2 km Toivonrinteen luonnonsuojelualueen (YSA252028) läpi, Vapalampi - Lohilampi – Kuntivaaran Natura-alueelle (FI1101618) yhteensä n.3,4 km. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen vahvistamien määräysten mukaan sallittua on mm... ”alueen läpi kulkevan maastoliikenne-/moottorikelkkareitin sekä metsätien käyttö ja kunnossapito”.

Pohjois-Pohjanmaan Elinkeino-, Liikenne- ja Ympäristökeskuksen lausunnosta POPELY/1753/2024:

”Kuntijärventien ylityksen kohdalla on tiedossa luhtakultasiiven havaintopaikka. Luhtakultasiipi on luonnonsuojelulain 69 §:n mukaisesti rauhoitettu laji ja 78 §:ssä tarkoitettu luontodirektiivin liitteen IV (a) tiukasti suojeltu laji. Uhanalaisuusluokaltaan laji on erittäin uhanalainen (EN). Tiukkaa suojelua edellyttävän eläinlajin yksilöiden lisääntymis- tai levähdyspaikkoja ei saa hävittää eikä heikentää (LSL 78 § 2 momentti).

Havaintopaikka ja sen hävittämis- ja heikentämiskielto tulee asianmukaisesti huomioida tien ylitykseen liittyvien kunnostustoimien suunnittelun ja toteuttamisen yhteydessä sekä pyytää niistä ELY-keskuksen luonto- ja alueidenkäyttöyksikön lausunto. Tieto luhtakultasiiven tarkasta esiintymispaikasta on salassa pidettävä, joten se luovutetaan vain Kuusamon kaupungille kunnostustoimien suunnittelua ja toteuttamista varten. Tietoa saa käyttää ainoastaan siihen tarkoitukseen, jota varten tiedot on annettu ja tietoa ei saa luovuttaa tai ilmaista sivullisille.”

Reittitoimituksen yhteydessä ei tehdä ELY:n lausunnon tarkoittamia reitin kunnostustoimenpiteitä Kuntijärventien ylityskohdissa, eikä lähtökohtaisesti muuallakaan reitin varrella. Jatkossakin kyseisellä reittiosalla on tarpeen tehdä vain tavanomaisia kunnossapitotöitä.

Muu käyttö

Jyrkänkosken alueen, Yli-Heikinjärven ja Iso Särkiluoman välisen, sekä Suiningin itäpäähän Kiviperän alue kiinteistöt ovat pääosin vakituksessa asuinkäytössä tai matkailupalveluja tarjoavassa yrityskäytössä. Muutoin reitti sijoittuu suurimmaksi osaksi asumattomille alueille. Reittilinjaus ei sijoitu pohjavesialueille.

2.3 REITIN TURVALLISUUS JA MERKITSEMINEN

Huomiota tulee kiinnittää erityisesti kohtiin, joissa moottorikelkkareitti risteää muiden ulkoilureittien tai ajoneuvoliikenneväylien kanssa. Tämän reitin alueella on yksityisten ja yleisten teiden ylityksiä. Näillä kohdilla reitin merkitsemiseen ja varoitusmerkkien asentamiseen on kiinnitetty erityistä huomiota.

- yleisten teiden tienylityskohtiin on asennettu kyltti, josta selviää tienylityskohdan osoitetiedot sekä varoittavat että ohjaavat liikennemerkit.
- yksityisteiden ylitykset on merkitty autoista varoittavin ennakkomerkein n. 50 metriä ennen tietä.
- muutoin reitti on merkitty puisilla rastilauta tolilla, joissa 40x80 mm heijastinlaput sekä **merkitään moottorikelkkareittimerkeillä D8.**

3. REITIN VAIKUTUKSET MAAPERÄÄN JA ILMAAN

Epätasainen reittipohja on aiemmin tasoitettu koneellisesti. Tutkimusten mukaan käytön aikaiset vaikutukset rajoittuvat siihen, että ympäristöään syvemmältä jäätyvä reittipohja voi aiheuttaa kasvustolle kylmävaurioita. Kapea reitti ei kuitenkaan katkaise ekologista vyöhykettä tai estä kasvien leviämistä.

EU:n päästörajoitukset uusille kelkoille ovat astuneet voimaan v. 2006 ja rajoitukset ovat sen jälkeen tiukenneet siten että v. 2012 ja sen jälkeen valmistettujen moottorikelkkojen tulee täyttää tiukimmat päästökriteerit. Moottorikelkoista peräisin olevan melun määrä on vähentynyt vuosien mittaan huomattavasti, etenkin kun nelitahtisten moottorien käyttö moottorikelkoissa on lisääntynyt kaksitahtisten tilalla. Muutoksen mukana on tullut vähennyksiä myös kelkkojen päästömääriin (Miers ym. 2000: 1896). Tulevaisuudessa melupäästöt voivat pienentyä lähes olemattomiin sähkömoottorikelkkojen myötä. Tänä päivänä Suomessa sähkömoottorikelkkoja on käytössä jo joissakin matkailuun keskittyvissä yrityksissä, mutta yleisesti käyttö on vielä hyvin rajallista (Moottorikelkka... sähkökelkkasafari 2018).

Moottorikelkkailun ympäristövaikutuksista merkittävimpiä ovat meluhaitat. Meluhaitan merkitystä korostaa moottorikelkkojen käyttö muutoin hiljaisessa ympäristössä. Moottorikelkkojen äänenvoimakkuus standardin SAE J192A mukaan mitattuna ei saa ylittää 78 dB.

Äänen voimakkuus sitä tuottavasta kohteesta etäännyttäessä riippuu monesta tekijästä kuten lämpötilasta, äänen taajuudesta, äänen tiellä olevista esteistä sekä maanpinnan muodosta ja kasvillisuudesta. Moottorikelkkojen aiheuttama melu syntyy lähellä maanpintaa, joten maasto ja ennen kaikkea lumi, joka vaimentaa tehokkaasti äänitasoa, vaikuttavat äänen etenemiseen.

Moottorikelkkareittien aiheuttamaa meluhaittaa vähennetään reitin oikealla sijoittelulla maastoon. Kelkkamelu on lisäksi luonteeltaan hetkittäistä, joten meluhaitta on vähäisempää kuin esimerkiksi vilkkaasti liikennöidyn tien läheisyydessä tapahtuva jatkuva melu. Ajonopeudella on suuri merkitys moottorikelkkamelun synnyssä. Nopeuden noustessa kasvavat myös melutasot, tosin eivät aivan suoraviivaisesti. Tarvittaessa reitille voidaan asettaa 60 km/h pienempi nopeusrajoitus kelkkamelun vaimentamiseksi asutuksen läheisyydessä. Ajonopeuden ohella ajotyylillä on huomattava vaikutus kelkkamelun syntyyn.

4. REITIN PERUSTAMISMENETTELY JA REITTITOIMITUS

Kuusamon kaupungin alueella sijaitseva/rakennettava moottorikelkkareitti on tarkoitus perustaa lainvoimaiseen reittisuunnitelmaan perustuvalla reittitoimituksella, jolloin reitti merkitään rasiitteeksi kiinteistörekisteriin. Reittitoimituksella varmistetaan reitin pysyvyys myös maanomistajavaihdoksen jälkeen.

Maastoliikennelain 15 § mukaan reittisuunnitelman hyväksymisestä päättää kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen. Reitin pitäjän on haettava reittitoimitusta Maanmittauslaitokselta vuoden kuluessa siitä, kun reittisuunnitelma on hyväksytty ja päätös on saanut lainvoiman (13.12.2013/920).

Moottorikelkkareitin perustamiseksi pidettävässä reittitoimituksessa on soveltuvin osin noudatettava mitä ulkoilulain (606/73) 5–8 § :ssä säädetään ulkoilureittitoimituksen hakemisesta, kustannuksista, toimitusmiehistä, toimituksen kuluista sekä korvauksista jollei tämän lain säännöksistä muuta johdu.

4.1 REITIN PITÄJÄ

Maastoliikennelain 14 § mukainen reitin pitäjä on Kuusamon kaupunki. Reitin pitäjän hyväksyy kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen. Reitin pitäjän vaihtamisen hyväksyy sama viranomainen. Reitin pitäjä toimittaa tämän reittisuunnitelman tiedoksi asianosaisille ennen kuin suunnitelma viedään hyväksyttäväksi ja kuulutetaan virallisesti.

5. MOOTTORIKELKKAREITIN KÄYTTÖ JA YLLÄPITO

Reittitoimituksessa reitin talviaikainen käyttöoikeus siirtyy reitin pitäjälle (kaupungille). Reitin pitäjä huolehtii siitä, että reitti on vuosittaisella käyttöönottohetkellä ajettavassa kunnossa. Moottorikelkkareitillä ei saa lumipeitteisinä aikoina liikkua muilla moottoriajoneuvoilla kuin moottorikelkoilla sekä reitin kunnossapitoon käytettävillä työkoneilla esim. tampparilla. Maanomistajalla on kuitenkin oikeus käyttää reittipohjaa talviaikaan muun muassa metsätaloustöiden yhteydessä.

Toimenpiteistä, jotka saattavat vaarantaa yleistä turvallisuutta, kuten metsänhakuut, on siitä ilmoitettava reitin pitäjälle viimeistään seitsemän (7) vuorokautta aikaisemmin. Ilmoituksen jälkeen vastuu reitin turvallisuudesta merkinnän osalta on reitin pitäjällä. Reitin pitäjällä on oikeus liikkua reitillä kesäaikaan moottoriajoneuvolla/työkoneella, jos reitin kunnossapito sitä vaatii.

5.1 MOOTTORIKELKKAREITIN SIIRTÄMINEN JA LAKKAUTTAMINEN

Kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen voi antaa luvan tilapäisesti tai vähältä osin siirtää reitin kulkua maastossa, jos maanomistaja ja haltija siihen suostuu. Moottorikelkkailureitin pysyvää siirtämisestä on soveltuvin osin voimassa mitä reitin perustamisesta säädetään. Moottorikelkkareitti voidaan lakkauttaa reitin pitäjän ilmoituksesta (Maastoliikennelaki 5.12.1996/1018).

6. TIENYLITYKSET

Yleinen tie

- Vuotungintie paalu 0000
- Kuntijärventie paalu 0920
- Kuntijärventie paalu 4695
- Kuntijärventie paalu 10360
- Särkiluomantie paalu 21520
- Kiviperäntie paalu 27900
- Multasniementie paalu 39410
- Multaslahdentie paalu 45510

Yksityisteiden ylitykset

- Hoikanniemen metsätie 000–2007-K4721 paalu 3610
- Ropakonvaaran metsätie 000–2007-K6397 paalu 6180
- Honkivaaran metsätie 000–2007-K1891 paalu 11370
- Liittovaaran metsätie 000–2005-K6937 paalu 16390
- Liittovaaran metsätie 000–2005-K6937 paalu 17110
- Ruosteikon yksityistie 000–2005-K8333 paalu 17510
- Heikinvaaran metsätie 000–2007-K16695 paalu 19460
- Heikinjärven metsätie 000–2007-K5282 paalu 20705
- Jokospuron metsätie 000–2011-K35134 paalu 23700
- Laajamurron metsätie 000–2007-K7722 paalu 24070
- Porokummun metsätie Y1998-22055 paalu 43120
- Ritakorven metsätie 000–2007-K7839 paalu 46595

7. NÄHTÄVILLE ASETTAMINEN

Reittisuunnitelma asetetaan nähtäville yhdyskuntatekniikan lautakunnan päätöksen mukaisesti. (Yhdyskuntatekniikan lautakunta 1/2025, 22.1.2025 §8).

Yhdyskuntatekniikan toimiala